

Ресми рецензенттің
8D02202-Тарих білім беру бағдарламасы бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесін ізденуге ұсынылған
Ыбырайхан Марат Ыбырайханұлының
«1964-1985 жж. Орталық Қазақстандағы ауыл елді-мекендері
тұрғындарының күнделікті өмір тарихы» диссертациясына
ШКІРІ

р/с №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	<p>1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы)</p> <p>3) <u>Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)</u></p>	<p>Ыбырайхан Марат Ыбырайханұлының «1964-1985 жж. Орталық Қазақстандағы ауыл елді-мекендері тұрғындарының күнделікті өмір тарихы» диссертациясы ғылымды дамытудың негізгі бағыттарына және ҚР мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес келеді.</p> <p>Ыбырайхан Марат Ыбырайханұлының диссертациясы ҚР Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басымдық берілген ғылыми бағыттардың арасынан «Әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы зерттеулер» бағытына сәйкес келеді.</p>
2	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Диссертациялық зерттеу ғылымға елеулі үлесін қосады, бұл жұмыстың кіріспесінен және теориялық мәселелерге арналған бөлімінен байқалады. Қазақстандық тарих ғылымы үшін диссертацияның маңыздылығы Орталық Қазақстанның ауыл елді-мекендері тұрғындарының күнделікті өмір тарихы алғаш рет дербес зерттеудің объектісі болуымен байланысты. Қазақстандық және ресейлік жалпы саны 7 архивтың деректері мен 121 респонденттен алынған ауызша интервью материалдары негізінде өңірлік ерекшелік анықталған. Тақырып аясындағы ғылыми мәселелер бойынша шетелдік және отандық, кеңестік және қазіргі уақыттағы зерттеушілердің еңбектеріне кешенді тарихнамалық талдау жүргізілген.
3	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі:	Жұмыстың дербестік деңгейі жоғары.

		<ol style="list-style-type: none"> 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған 	<p>Ыбырайхан М.Ы. диссертациясы дербес, аяқталған зерттеу болып табылады. Ғылыми айналымға архивтік және ауызша тарихи деректердің Орталық Қазақстан, сонымен қатар жалпы Қазақстанның ауылдық аймақтарының 1960-1980 жж. тарихы бойынша ауқымды тобы енгізіліп отыр. Зерттеудің ауқымды деректік базасы Орталық Қазақстан ауылдық аймақтары тұрғындарының күнделікті өмір тарихындағы жалпыға ортақ және ерекше үрдістер мен заңдылықтарды анықтауға мүмкіндік береді.</p>
4	Ішкі бірлік принципі	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>негізделген;</u> 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген. 	<p>Диссертациялық зерттеудің өзектілігін диссертант нақты айқындап көрсеткен. Диссертация Орталық Қазақстанның ауыл елді-мекендері тұрғындарының күнделікті өмір тарихы бойынша алғашқы кешенді зерттеу жұмысы болып табылады. Ауылдық аймақтардағы күнделікті өмір тарихы Орталық Қазақстан және жалпы еліміз бойынша аз зерттелген тақырып болып табылады. Автор бұрын жарияланбаған қазақстандық және ресейлік архивтардағы жалпы саны 38 қордың құжаттарын және 120 респонденттен алынған интервью материалдарын ғылыми айналымға енгізіп отыр. Жұмыс ауылдық аумақтарды дамытуға арналған іс-шараларды әзірлеу мен қалыптастыруда жоғары маңыздылыққа ие бола алады.</p>
		<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>айқындайды;</u> 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды 	<p>Диссертациялық жұмыстың мазмұны толығымен зерттеу тақырыбын айқындайды. Диссертациялық зерттеу барлық төрт бөлімнің ішкі бірлігімен және өзара байланыстылығымен, сонымен қатар әр бөлімде алынған нәтижелердің нақтылығымен ерекшеленеді. Диссертант алған нәтижелер жеткілікті негізділігімен, сенімділігімен және ішкі бірлігімен сипатталады. Алынған нәтижелердің логикалық бірізділігін және құрылымдық өзара байланысын атап өтуге болады.</p>
		<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>сәйкес келеді;</u> 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді 	<p>Жұмыстың мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбымен толық сәйкес келеді. Жұмыстың мақсаты 1964-1985 жж. Орталық Қазақстандағы ауыл елді-мекендері тұрғындарының күнделікті өмір тарихын зерттеу болып табылады. Мақсатқа сәйкес диссертант он екі міндетті қалыптастырып, диссертация жазуы барысында бұл міндеттер шешілген. Міндеттерді қою және шешу барысында ауқымды деректер қорымен жұмыс жасалып, ағылшын, неміс, француз, итальян және т.б. алыс шетел мен ресейлік ғылыми мектептердің ғылыми-теориялық әдебиеті қарастырылған.</p>
		<p>4.4. Диссертацияның</p>	<p>Ыбырайхан М.Ы. диссертациялық</p>

		<p>барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>толық байланысқан;</u> 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ 	<p>зерттеуінің барлық бөлімдері толығымен өзара байланысқан және логикалық негіздемеге ие. Құрылымдық жағынан жұмыс анықтамалар, қысқартылған сөздер, кіріспе, төрт бөлім, қорытынды, пайдаланған әдебиеттер тізімінің ауқымды көлемі және қосымшадан құралған. Жұмыстың құрылымы диссертациялық зерттеулерге қойылатын талаптарға сай болып келеді.</p>
		<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>сыни талдау бар;</u> 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген 	<p>Диссертациялық зерттеуді жазу барысында диссертант сыни талдаудың элементтерін қолданған. Автор көптеген архивтік құжаттарды талдаған. Сонымен қатар, бірқатар мәліметтер бойынша өңір ішіндегі аудандар арасындағы, өңірдің республика облыстарымен, еліміздің одақтас республикалармен салыстырмалы талдауы жасалған. Автор ғылыми зерттеу әдістерінің кең спектрін пайдаланған: жалпы ғылыми және арнайы тарихи. Ауызша тарих бағытының Т.К. Щеглова әдістемесіне негізделген әдістері басшылыққа алынған.</p>
5	Ғылыми жаңашылдық принципі	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>толығымен жаңа;</u> 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады) <p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>толығымен жаңа;</u> 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады) 	<p>Ыбырайхан М.Ы. диссертациясының ғылыми нәтижелері және қорғауға ұсынылған тұжырымдары толықтай жаңа болып табылады. Бұл диссертанттың 1964-1985 жж. Орталық Қазақстандағы ауыл елді-мекендері тұрғындарының күнделікті өмір тарихын зерттеудегі маңызды үлесін айғақтайды. Нәтижелер мен тұжырымдар ауқымды деректік база негізінде қалыптастырылған: 7 топтағы дерек көздеріне сүйенген. Олардың ішінде ең бастылары жазбаша (архив құжаттары) және ауызша (интервью материалдары) деректер негізгі, түпнұсқа мәлімет болып отыр.</p> <p>Диссертант зерттеу нәтижесінде жасаған қорытындылар толығымен жаңа болып табылады. Зерттеудің нәтижелері мен қорытындылары отандық тарих ғылымындағы жаңа бағыттың, ауылдық аймақтағы күнделікті өмір тарихын зерттеудің негізін қалыптастыруға маңызды үлесін қоса алады. Жеті архивтың отыз сегіз қорынан алынған архивтік құжаттар және жүз жиырмадан астам респонденттен алынған интервью материалдары тың материалдар болып табылады. Олардың негізіндегі қорытындылар батыс еуропалық заманауи ғылыми-теориялық ұстанымдар негізінде қалыптастырылған. Зерттеудің негізгі нәтижелері 12 ғылыми мақалада көрініс тапқан. Оның ішінде: 6 ғылыми мақала ҚР ҒжЖБ министрлігі ҒжЖБССҚК ұсынған тізімдегі басылымдарда (журналдарда), 6 ғылыми мақала алыс және</p>

			жақын шетелдегі халықаралық ғылыми конференциялар жинағында жарияланып, оның ішінде 3 мақала бойынша ауызша баяндама жасалған.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) <u>жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</u> 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Техникалық, технологиялық, экономикалық және басқару шешімдері жартылай жаңа және негізделген болып табылады. Диссертациялық жұмыста негізінен теориялық сипаттағы тұжырымдарға басымдық берілгендіктен қолданбалы сипаттағы техникалық, технологиялық, экономикалық, басқару шешімдері толықтай жаңа болып келмейді. Бұл шешімдердің толықтай жаңа болмауы жұмыстың қай ғылым саласында жазылуынан шығады. Тарих ғылымы бойынша диссертация болғандықтан өткен шақ тәжірибесін ескеруге басымдық беріліп, бұрынғы тәжірибені меңгеру маңызды болып келеді.
6	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде <u>негізделген/негізделмеген</u> (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)	М.Ы. Ыбырайхан диссертациясының негізгі қорытындылары теориялық концепциялар мен тәсілдердің сараптамасы арқылы жасалған. Сараптама үшін күнделікті өмір тарихын зерттеу мәселелері бойынша мамандардың еңбектері қолданылған, архивтік және ауызша тарихи деректер талдауға түскен. Батыс еуропалық философтардың, тарихшылардың және ресейлік тарихшылар мен мәдениеттанушылардың теориялық тұжырымдары қорытындыны жаңаша материалдар арқылы жасауға негіз болды.
7	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	Өр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет: 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ 7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ	1-ші тұжырым. Диссертацияның теориялық-методологиялық негізі ретінде ресейлік тарихшы Н.Л. Пушкарева мен неміс тарихшысы М. Дингестің теориялары алынғаны көрсетілген. Бұл теориялар батыс еуропалық ғылыми ортада қалыптасқан күнделікті өмір тарихы және жаңа әлеуметтік тарих бағытында әзірленгені анықталған. Бұл ұстанымдар пәнаралық зерттеулерге жол ашып, зерттеу сапасын арттыратыны дәлелденген. 7.1 тұжырым дәлелденген 7.2 тривиалды емес 7.3 жаңа болып табылады 7.4 қолдану үшін деңгейі жоғары 7.5 мақалада дәлелденген. Проблемы историографии истории сельской повседневной жизни в Центральном Казахстане в 1964–1985 гг. Семья и детство в повседневной жизни: история и современность: материалы международной научной конференции: в 2 томах. – Т. 1. – Санкт-Петербург: ЛГУ имени А.С. Пушкина, 2023. - С. 115-120. 2-ші тұжырым. Тарихнамалық шолу жасай

отырып, ғылыми әдебиеттерді талдау арқылы күнделіктілік тарихы бойынша еңбектердің негізгі үш тобы бөліп көрсетілген: 1) шетелдік, сонымен қатар посткеңестік; 2) кеңестік сонымен қатар Қаз КСР зерттеушілерінің; 3) тәуелсіз Қазақстан зерттеушілерінің.

7.2 тривиалды емес

7.3 жаңа болып табылады

7.4 қолдану үшін деңгейі жоғары

7.5 мақалада дәлелденген. Проблемы историографии истории сельской повседневной жизни в Центральном Казахстане в 1964–1985 гг. Семья и детство в повседневной жизни: история и современность: материалы международной научной конференции: в 2 томах. – Т. 1. – Санкт-Петербург: ЛГУ имени А.С. Пушкина, 2023. - С. 115-120.

3-ші тұжырым. Деректер кешені 3 түрге, оның ішінде 7 топқа бөлінген. Ең маңызды дерек түрі ретінде ауызша және жазбаша дерек, оның ішінде іс-қағаз құжаттары мен ауызша интервью материалдары келтірілген. Диссертацияның жазылуы мен көптеген мәселелерді айқындау осы екі дерек түрімен байланысты болып келеді.

7.2 тривиалды емес

7.3 жаңа болып табылады

7.4 қолдану үшін деңгейі жоғары

7.5 мақалада дәлелденген. Қазіргі тарих ғылымындағы Орталық Қазақстанның 1964-1985 жж. ауылдық күнделікті өмірін зерттеуге арналған деректерге шолу. «Қазіргі сын-қатерлер жағдайындағы ғылым мен білімнің өзекті мәселелері» «Уәлиев оқулары-2022» Халық. ғыл.-тәжір. конф. матер. жинағы. 3-бөлім. - Өскемен: С. Аманжолов атындағы ШҚУ «Берел» баспасы, 2022. – Б. 200-203.

4-ші тұжырым. Орталық Қазақстанның экономикалық ерекшелігі, табиғи-шаруашылық сипаты негізінде ауылдық аймақтардың даму негізі талданған. Өндірісті өңір бамуының ауылдық аймақтарға ықпалы және тұрғындардың материалдық өміріндегі өзгерістер сипаты сандық мәліметтермен тұжырымдалған.

7.2 тривиалды емес

7.3 жаңа болып табылады

7.4 қолдану үшін деңгейі жоғары

7.5 мақалада дәлелденген. 1964-1985 жж. Орталық Қазақстанның ауылдық аймағының әкімшілік бөлінісі, ұлттық құрамы мен табиғи ерекшелігінің күнделікті өмір тарихын зерттеудегі қолданылуы. «Challenges and problems of

			<p>modern science» I халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары. – Лондон: «World of Conferences», 2022. – Б. 12-14.</p> <p>5-ші тұжырым. Орталық Қазақстанның ауыл елді-мекендеріндегі этнодемографиялық жағдай нақты әрі толыққанды деректер негізінде жүйеленіп берілген. 1960-1970 жж. этнодемографиялық ахуалдың бірқатар өзгерісі 1970 және 1979 ж. санақ мәліметтерін өзара салыстыру арқылы көрсетілген. Қазақтар санының біртіндеп артуы мен өзге ұлт өкілдері санының азаюы жүріп, ұлттық құрамның негізгі сипаты тәуелсіздік жылдарына дейін сақталған анықталған.</p> <p>7.2 тривиалды емес 7.3 жаңа болып табылады 7.4 қолдану үшін деңгейі жоғары 7.5 мақалада дәлелденген.</p> <p>1. Этнодемографическое положение в сельских районах Центрального Казахстана в 1964-1985 гг. в контексте евразийского мира и истории повседневной жизни. «Ломоносов – 2023»: XVIII Международная научная конференция студентов, магистрантов и молодых ученых: материалы конференции в 2-х частях. I часть. – Астана: Казахстанский филиал МГУ имени М.В. Ломоносова, 2023. – С. 202-204.</p> <p>2. ҚХР репатрианттарының 1964-1985 жж. Орталық Қазақстандағы ауылдық күнделікті өмірге және өңірдің этнодемографиялық жағдайына әсері. XX ғ. 20-50 жылдарындағы Қазақстандағы жаппай қуғын –сүргін тарихы: жаңа мұрағат деректері және зерттеулер. 31-мамыр саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күніне арналған халықаралық ғыл.-тәжір. конф. материалдары. – Қарағанды: Қарағанды университетінің баспасы, 2023. – Б. 79-83.</p> <p>6-шы тұжырым. Баспана тұрғызу ісінде 1960 жж. кемшіліктерге толы уақыт болғаны көрсетіліп, 1970 жж. он көрсеткіштердің артуы анықталған. Тұрғын үй мәселесін шешу ісі өндірістік калаларға таяу елді-мекендерде ертерек шешіле бастағаны көрсетілген. Баспанамен қматамасыз етуде басымдық бюджеттік қызметкерлерге берілмегені айқындалған.</p> <p>7.2 тривиалды емес 7.3 жаңа болып табылады 7.4 қолдану үшін деңгейі жоғары 7.5 мақалада дәлелденген. 1964-1985 жж.</p>
--	--	--	---

Орталық Қазақстандағы ауыл тұрғындарының күнделікті өміріндегі баспана құрылысы және баспамен қамтамасыз ету мәселелерін шешу тәжірибесі. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Хабаршысы: «Тарих» сериясы. №3(106)/2022.-Б. 90-104. <https://doi.org/10.26577/JH.2022.v106.i3.010>

7-ші тұжырым. Табыс көзі негізінен жалақы екендігі, тамақтануға қажетті жеке қосалқы шаруашылықтан алынғанымен, табыс пен сауда көлеміне де тәуелді болып, сауда мен қамтамасыз ету деңгейінің ауылдық аймақтарда жоғары болмағаны анықталған. Тапшы тауар алу жолдарында бейресми қатынастар: туыскандық, жерлестік, жолдастық және т.б. маңызды болғаны ауызша деректермен дәлелденген. Шалғай мал шаруашылығы аймақтарын қамтамасыз ету деңгейі өзге аумақтардан төмен болғаны айқындалған.

7.2 тривиалды емес

7.3 жаңа болып табылады

7.4 қолдану үшін деңгейі жоғары

7.5 мақалада дәлелденген.

Problems of trade and provision in the daily life of rural regions residents of Central Kazakhstan during 1964-1985. Bulletin of the Karaganda university. History. Philosophy series. № 1(109)/2023. – P. 144-154. DOI 10.31489/2023NPh1/144-154.

8-ші тұжырым. Орталық Қазақстан ауылдық аймақтарындағы жеке қосалқы шаруашылықтың дамуы өңірішілік ерекшеліктерге тәуелді болып, жергілікті жердегі табиғи-климаттық сипатқа байланысты болғаны айқындалған. Қазақтардың саны басым мал шаруашылығы аудандарында жеке қосалқы шаруашылық мал өсіруге, өзге аумақтарда мал өсірумен қатар бау-бақша ұстауға негізделгені дәлелденген. Жеке қосалқы шаруашылықты табыс әрі тамақтану көзі ретінде пайдалану мақсатында ұстап, шаруашылықты қамтамасыз ету үшін еріксіз түрде заңсыз жолдардың пайдаланылғаны анықталған.

7.2 тривиалды емес

7.3 жаңа болып табылады

7.4 қолдану үшін деңгейі жоғары

7.5 мақалада дәлелденген.

Орталық Қазақстандағы 1964-1985 жж. ауылдық күнделікті өмірде тамақтану мен азық-түлік сақтау мәселелеріндегі ескі ұстаным мен жаңашылдықтың арақатынасы. Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ Хабаршысы: «Тарих.Философия» сериясы.

№2(106)/2022.-Б. 128-143. DOI
10.31489/2022HPh2/128-143

9-шы тұжырым. Ауыл шаруашылығындағы еңбек жағдайы ауыр болып, механизация деңгейінің төмендігі мен өнім алу жоспарының үнемі артқаны айқындалған. Жұмысшы күшінің жетіспеуі 1 адамға артылатын жүктемені 2-3 есеге арттырып жібергені анықталған.

7.2 тривиалды емес

7.3 жаңа болып табылады

7.4 қолдану үшін деңгейі жоғары

7.5 мақалада дәлелденген.

1964-1985 жж. Орталық Қазақстандағы ауыл шаруашылығы еңбеккерлерінің күнделікті өмірі: комсомол-жастар бригадаларының еңбегі мен қызметінің материалдары бойынша. Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты «Отан тарихы» ғылыми журналы. №3(99)/2022.-Б. 144-155. DOI
10.51943/1814-6961_2022_3_144

10-шы тұжырым. Орталық Қазақстандағы денсаулық сақтау саласындағы кемшіліктерді 1960-1980 жж. бастап ушыққан экологияның бүлінуі арттыра түскені көрсетілген. Екпе күшімен көптеген ауруларды жою жүргізілсе де, еңбек жағдайы мен тамақтану кемшіліктері медицина жетістіктерінің табысын кемітіп отырғаны айқындалған.

7.2 тривиалды емес

7.3 жаңа болып табылады

7.4 қолдану үшін деңгейі жоғары

7.5 мақалада дәлелденген.

1964-1985 жж. Орталық Қазақстандағы ауыл тұрғынының күнделікті өміріндегі денсаулық сақтау жағдайының мәселелері. Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Хабаршысы: «Тарихи ғылымдар. Философия. Дінтану» сериясы. №2(139)/2022.-Б. 131-150. DOI:
10.32523/2616-7255-2022-139-2-131-150.

11-ші тұжырым. Білім беру ісінде жас ұрпақты еңбек тәрбиесімен баулу жүргізіліп, ата-ананың мектепке деген сенімінің жоғарылығы көрсетілген. 1960-1970 жж. ауылдық аумақтарда мектеп саны азая түскенімен, олардың ірілендірілуі жүргізілгені анықталған.

7.2 тривиалды емес

7.3 жаңа болып табылады

7.4 қолдану үшін деңгейі жоғары

7.5 мақалада дәлелденген.

Кеңес үкіметінің білім беру саласындағы саясатының күнделікті өмірдегі көріністері: Орталық Қазақстан ауылдық аймақтарының

			<p>материалдары бойынша. Белгілі тарихшы ғалым Қ.С. Алдажұмановтың 80 жасқа толуына орай өткен «XX ғасырдағы отан тарихы: өзекті мәселелері және жаңа ұстанымдар» атты Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы материалдарының жинағы. – Алматы: Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты, 2022. – Б. 154-159</p> <p>12-ші тұжырым. Мәдениет пен өнер саласы кеңестік идеологияның ықпалына ұшырағаны, мәдениет мекемелері мен көркемөнерпаз ұжымдарының жергілікті жердегі басым орыны, киноның бос уақыт өткізудің жиі кездесетін түрі ретіндегі орыны көрсетілген. Шопандар тойы, мерекелер және т.б. іс-шаралар тұрақты түрде жыл сайын қайталанып, реттеліп отырса, тойлар мен өзге де қуанышты себеп дастархандары қоғамның өз ішіндегі реттілікпен жүргізілгені айқындалған.</p> <p>7.2 тривиалды емес 7.3 жаңа болып табылады 7.4 қолдану үшін деңгейі жоғары 7.5 мақалада дәлелденген.</p> <p>1964-1985 жж. Орталық Қазақстанның ауылдық күнделікті өміріндегі мәдениеттің орны мен дамуының мәселелері. Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ Хабаршысы: «Тарих.Философия» сериясы. №4(107)/2022.-Б. 189-202. DOI 10.31489/2022HPh4/189-202</p>
8	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	<p>8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ</p> <p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ</p> <p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және</p>	<p>Зерттеудің методологиясын таңдау кіріспеде және арнайы теориялық бөлімде толыққанды көрсетілген. Жалпы ғылыми әдістер арасынан анализ, синтез, индукция, дедукция қолданылған.</p> <p>Диссертациялық жұмыстың нәтижелері ғылыми зерттеулердің заманауи әдістерін қолдану арқылы алынған. Ауызша деректерді өңдеудің әдістерін жүзеге асыруда заманауи технологиялар кең қолданысқа түскен.</p> <p>Теориялық қорытындылар, сонымен қатар анықталған өзара байланыстар мен заңдылықтар төрт қазақстандық және үш ресейлік архивтің материалдарымен дәлелденген және расталған: Қарағанды облысы Мемлекеттік архиві, Ұлытау облысы Мемлекеттік архиві, Қазақстан Республикасы Орталық Мемлекеттік</p>

	<p>расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) ия; 2) жок</p>	<p>архиві, Қазақстан Республикасы Президенті архиві, Ресей Федерациясы Мемлекеттік архиві, Ресей Мемлекеттік Экономика архиві, Ресей мемлекеттік әлеуметтік-саяси тарих архиві.</p>
	<p>8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен <u>расталған</u> /ішінара расталған /расталмаған</p>	<p>Маңызды мәлімдемелер мен тұжырымдар нақты, сенімді және өзекті ғылыми әдебиетке сілтемелермен расталып, диссертацияның барлық бөлімдерінде байқалады, әсіресе арнайы теориялық бөлімдегі методологиялық, тарихнамалық және деректік негіз мәселелеріне байланысты әдебиеттер ғылыми мәселе бойынша толыққанды түсінік беруге мүмкіндікті арттыра түседі. Алыс шетел ғылыми әдебиетінен: неміс философтары Э. Гуссерль, А.Шюц және т.б.; күнделікті өмір тарихы бойынша классикалық еңбектер санатындағы француз тарихшыларының Анналдар мектебінің 1-3 толқындары көшбасшылары мен өкілдері: Л. Февр, М. Блок, Э. Ле Руа Ладюри, Ж. Дюби, Ф. Арьес және т.б.; итальян микротарих мектебі өкілдері К. Гинзбург, Дж. Леви, С. Черутти және т.б. еңбектері пайдаланылған. Ресейлік авторлардың қатары қалың болып келіп тек монографиялар ғана емес, диссертациялар, мақала және мақалалар жинақтары қолданылған. М. Пушкарева секілді тарихшылар мен Л. Беловинский секілді мәдениет тарихын танушылар бастаған зерттеушілердің қалың шоғырының еңбектері мен тұжырымдары орынды келтірілген. Сонымен қатар, диссертант кейінгі жылдары жарияланған алыс шетелдік тарихнамадағы, оның ішінде батыс еуропалық ғылыми мектептердің еңбектері мен теорияларын қолданбаған. Әсіресе британ әлеуметтік антропологиясы өкілдерінің зерттеулері ескерілмей қалған. Ұсыныс ретінде британдық әлеуметтік антропология бағытының ірі зерттеушісі Алан Барнардтың теорияларын қолдануды және оның келесі еңбектерін пайдалануды атап өтуге болады: Hunter-Gatherers in History, Archaeology and Anthropology (Охотники-собиратели в истории, археологии и антропологии, 2004), Social Anthropology: Investigating Human Social Life (Социальная антропология: исследование социальной жизни человека, 2006).</p>
	<p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға</p>	<p>Пайдаланылған әдебиеттер мен деректер тізімі әдеби шолуға жеткілікті. Диссертант 420 астам әдебиет пен дереккөзді</p>

		жеткілікті/жеткіліксіз	пайдаланып, оларға сілтеме келтірген.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) <u>ия</u> ; 2) жок	Диссертация белгілі бір теориялық маңызға ие. Бұл маңыздылық тек тарих ғылымы үшін ғана емес, өзге де гуманитарлық ғылым салалары үшін қажет. Ыбырайхан М.Ы. күнделікті өмір тарихы ғылыми бағытының теориялық-методологиялық ұстанымдары мен тәсілдеріне зерттеу жүргізген. Ізденіс нәтижесі антропологиялық, психологиялық, мәдени, әлеуметтік және басқа да контексттерде маңызды болып келеді.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) <u>ия</u> ; 2) жок	Диссертация жоғары практикалық маңыздылыққа ие және зерттеу жұмысының нәтижелерін ауылдық аумақтарды дамыту бағытындағы жұмыстарда пайдалану мүмкіндігі жоғары. Зерттеу жұмысы мазмұнында ауылдық аумақтарды дамыту бойынша мемлекеттік органдардың шешімдері мен қабылдайтын тұжырымдарында, кәсіпкерлердің жеке іскерлік жобаларын әзірлеуде қолдануға болатын құнды ойлар мен тұжырымдар кездеседі. Бірқатар нәтижелерді «Тарих» бойынша арнайы курстарды әзірлеу мен оқытуда кен түрде қолдануға болады.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) <u>толығымен жаңа</u> ; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Практикаға арналған ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады. Көптеген практикалық маңызды ұсыныстар ғылыми ортада, әсіресе қазақстандық тарих ғылымындағы ресми әдебиетте алғаш рет келтіріліп отыр. Сонымен қатар, бірқатар практикалық ұсыныстар әлеуметтік маңызды салаларда және бағыттарда қолданылуға мүмкіндігі зор. Өткен өмір тәжірибесі мен бүгінгі күн ерекшелігі қатар ұсынылған ойлар қазіргі қоғамда қабылданатын шешімдер мен ұстанымдарға теориялық негіз бола алады.
10	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) <u>жоғары</u> ; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Академиялық жазу деңгейі және сапасы жоғары. Жазу стилі ғылыми жұмыстарға қойылатын талаптарға сай келеді.

Қорытынды: 8D02202-Тарих білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін ізденуге ұсынылған Ыбырайхан Марат Ыбырайханұлының «1964-1985 жж. Орталық Қазақстандағы ауыл елді-мекендері тұрғындарының күнделікті өмір тарихы» диссертациясы дербес ғылыми зерттеу болып табылады, «Ғылыми дәрежелерді беру ережесінің» талаптарына сәйкес келеді. Диссертант ұсынылған дәрежеге лайықты деп есептеледі.

Ресми рецензент:

тарих ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор,
А. Мырзахметов атындағы Көкшетау университетінің
ғылыми ісі жөніндегі проректоры

А.К. Капышев

01.11.2023 ж.